

Conferința științifico-practică

TRADIȚIE ȘI NOI PARADIGME DE CERCETARE ÎN BIBLIOTECONOMIE

Ediția a III-a

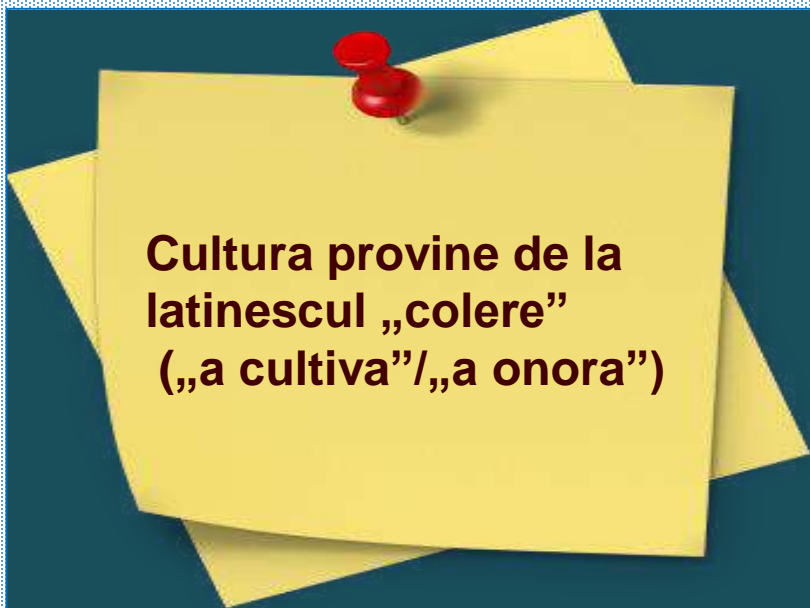
18 aprilie 2024

Secțiunea: BIBLIOTECILE VIITORULUI: POSIBILITĂȚI INFINITE

BIBLIOGRAFIE ȘI CULTURĂ: PUNCTE DE INTERFERENȚĂ

Anna NAGHERNEAC, bibliotecară principală
Elena SCURTU, bibliografă
Centrul de informare și cercetare bibliografică
BȘ a USARB

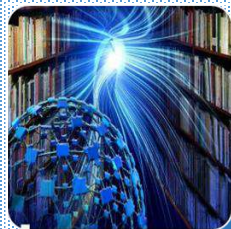
- ❑ Cultura exprimă orice activitate umană în toate manifestările ei. Definiția dată de [UNESCO](#) interpretează cultura ca o „serie de caracteristici distincte ale unei societăți sau grupă socială în termeni spirituali, materiali, intelectuali sau emoționali”.
  - ❑ În toate sursele de referințe cultura este prezentată ca o totalitate a valorilor materiale și spirituale create de omenire și a instituțiilor necesare pentru comunicarea acestor valori.
- ❑ Ion STOICA afirmă că „fără **fluxuri bogate** și intense **de informații** (inclusiv și bibliografiile), care reflectă potențialul și idealurile contemporane, **cultura se ofilește**, se instalează un pasiv și își pierde atât zestrea cât și forța regenerativă. Cu o informație insuficientă, la nivelul întregului organism al societății, **apele ei multe se subțiază și își pierd vigoarea**.
- ❑ Cu o informație haotică, **cultura trece prin momente – uneori lungi** – de inutile căutări de sensuri, confuzii, redescoperiri și convulsii păgubitoare”.

Cultura contemporană (conform mai multor teoreticieni) include câteva ramuri de cercetare, care se influențează și se completează:

cultura antropologică

- studiază activitatea umană, comportamentul uman orientat spre transformarea, schimbarea naturii, societății și a omului însuși. Metodele de cercetare sunt: observațiile, interviurile, conversațiile, publicarea diverselor documente.

cultura axiologică

- studiază valoarea ca concept fundamental al culturii, cercetează totalitatea creațiilor umane, care formează baza spirituală a societății

cultura informațional-semiotică

- care are drept obiect de investigație transmiterea valorilor culturale prin simboluri (litere, cuvinte...), obiecte de artă. Este interpretată de mai mulți savanți ca o moștenire colectivă transmisă prin texte care interacționează formând un context

- **Cultura informațional-semiotică** se realizează prin procesul de comunicare, concept de mare importanță în mediul contemporan, în care comunică milioane de persoane fără limite de distanță și timp. Se deosebesc câteva moduri de comunicare: orală, electronică și documentară tradițională, care interacționează între ele.
- **Comunicarea documentară** este comunicarea care se realizează prin intermediul documentului, care fixează informația, o păstrează și o transmite, în timp și spațiu, tuturor membrilor societății.
- **Informația documentară** este transmisă, în cea mai mare parte, prin intermediul bibliografiei, ramură a bibliologiei, care are drept preocupare: colectarea, păstrarea (fonduri, colecții documentare), descrierea, aprecierea, sistematizarea și difuzarea publicațiilor.

Bibliografia își are istoria sa de milenii, care-și ia startul cu catalogul bibliotecii din Alexandria, organizat de bibliotecarul Calimach cu o sistematizare destul de reușită a lucrărilor.

Posibilitățile bibliografiei au fost utilizate și în cultura antică și în Evul Mediu, cel mai mult, în ordonarea cărților religioase.

Un nou triumf cunoaște bibliografia odată cu apariția tiparului. Se elaborează lucrări bibliografice, unele din ele cu adnotări. Se fac încercări de întocmire a bibliografiilor curente, bibliografiilor naționale, lucrări de teorie bibliografică

Pe la finele sec. XVII, bibliografia este defintă ca gen al literaturii științifice de natură auxiliară

Au fost dezvoltate și formulate mai multe concepții ale bibliografiei

Concomitent cu creșterea numărului de cărți editate, crește și necesitatea de întocmire a lucrărilor bibliografice pentru orientare în masivul documentar. Bibliografia devine intermediar între documentele editate și beneficiari

CONCEPȚIA BIBLIOLOGICĂ. Acest concept apare în teoria bibliografică încă în sec. XVIII, ținându-se cont de civilizația de secole și milenii a cărții, de misiunea istorică a bibliografiei. Bibliografia era interpretată ca știință despre carte.

Concepția este susținută de mai mulți teoreticieni și la ora actuală. Cauza poate fi puterea magică a cărții fără frontiere spațiale și temporale.

CONCEPȚIA DOCUMENTARISTICĂ care este o dezvoltare continuă a concepției bibliologice cu excepția de substituire a cărții cu documentul.

Documentul în cazul de față este tălmăcit ca orice formă de înregistrare a cunoștințelor, care se multiplicau cu trecerea timpului. Această concepție este afirmată și de apariția documentelor electronice;

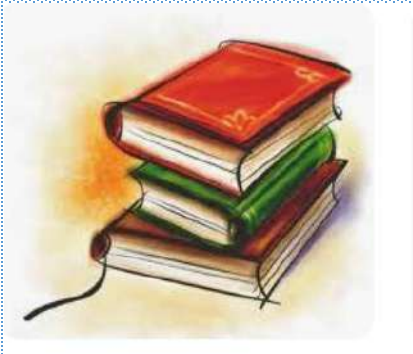
CONCEPȚIA ACCEDERII spre cunoștințe (cognitivă).

Adepții acestei concepții consideră că grație activității bibliografice, cunoștințele pot fi asimilate mult mai lesne și, evident, ele vor contribui la dezvoltarea ulterioară a științei și culturii.

Oricum, obiectul bibliografiei îl constituie documentele scrise (indiferent de formă), care sunt prelucrate și difuzate pentru informare și cunoaștere.

Toate aceste concepții se completează, se întregesc

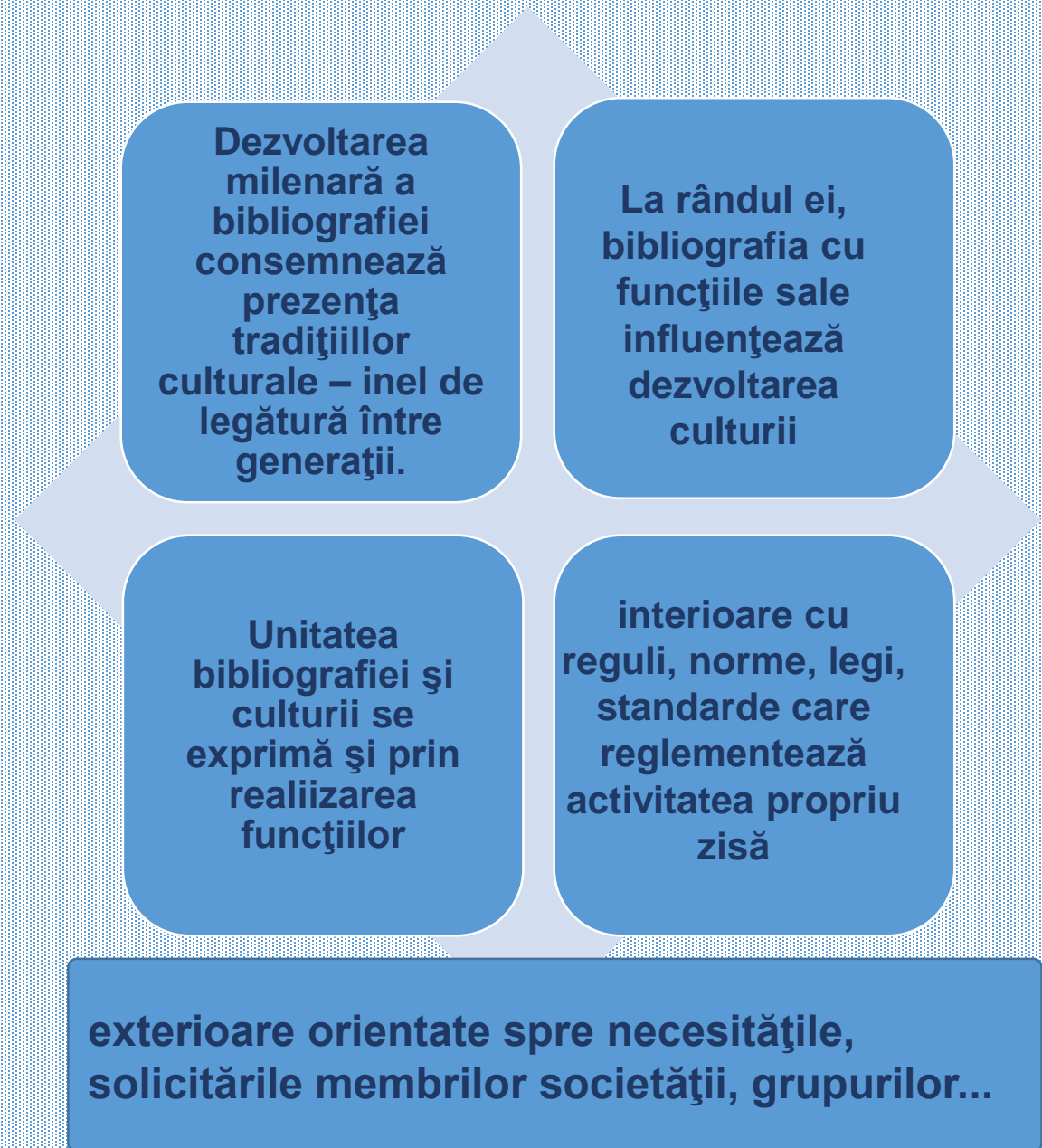
Obiectul bibliografiei

Sintetizând concepțiile de mai sus, încercăm să formulăm o definiție a bibliografiei

gen deosebit al literaturii din toate domeniile științelor și activităților practice ale omului cu posibilități de identificare a cantităților documentare, cu o influență valoroasă asupra dezvoltării societății și culturii ca parte componentă a ei

Bibliografia este una din modalitățile prin care se îndeplinește orice proces de comunicare științifică astfel ea capătă un rol valoros în dezvoltarea umanității și în rezolvarea problemelor acesteia. Se spune că *singura valoare a cunoștințelor stă în utilizarea lor*. Dacă e așa, atunci bibliografia este una din căile de semnalare, de propagare a cunoștințelor.

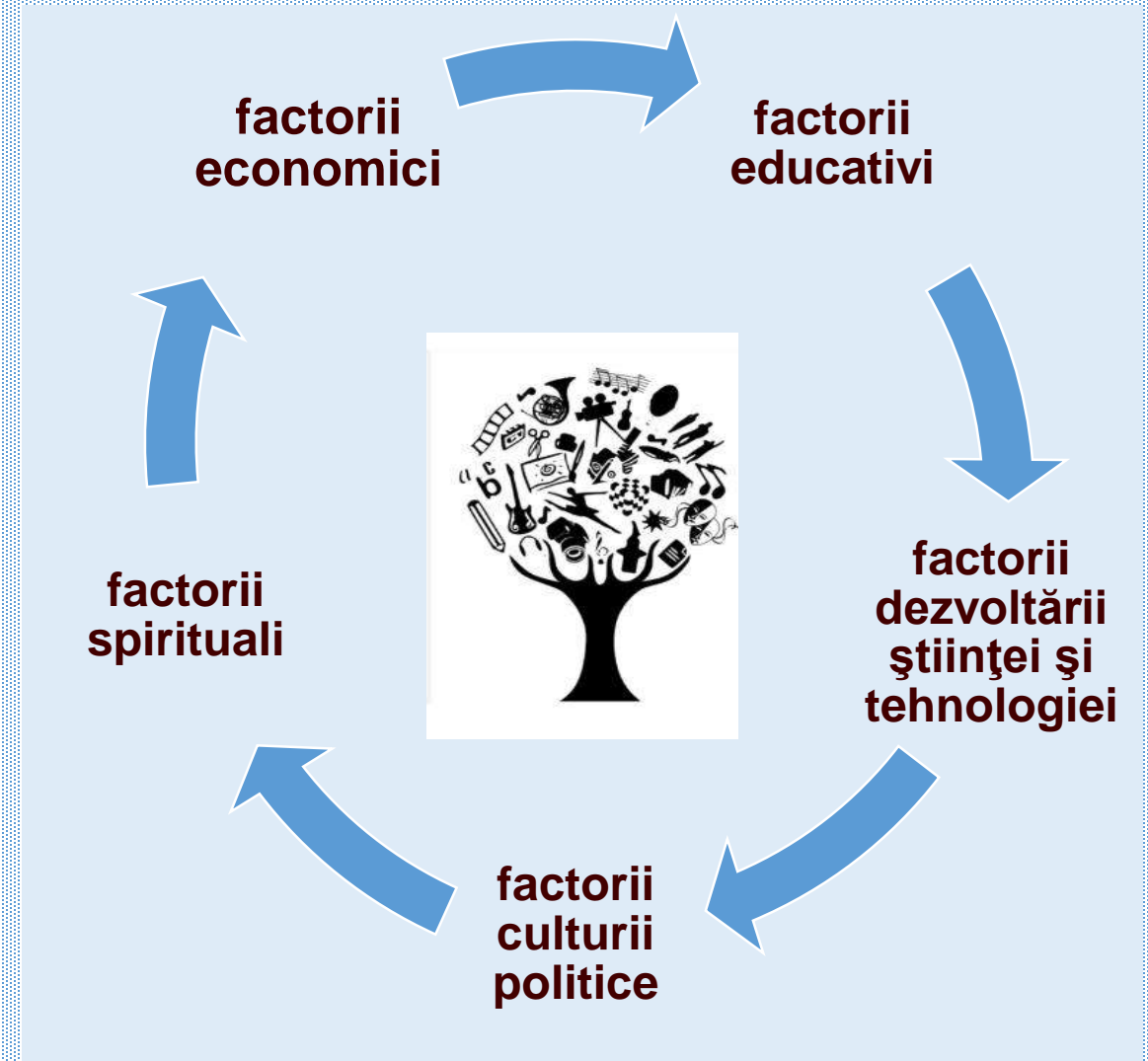
- ❑ **Bibliografia, categorie specifică a culturii, reflectă actualitatea culturii, contribuie la restabilirea realităților culturale din epocile trecute.**
- ❑ **Cultura este o îmbinare dintre cunoștințe, concepții, norme sociale, care sunt îmbogățite de fiecare generație și transmise celor viitoare, preponderent prin documente, proces în care rolul dominant revine bibliografiei.**
- ❑ **„Pentru a ne păstra cultura, conform spuselor filosofului olandez Johan Huizinga, trebuie să o continuăm, să o creăm”.**
- ❑ **Cine vine în ajutor creării și edificării – informația.**

Bibliografia ca componentă a culturii nu poate fi studiată decât în context socio-cultural Ambele sunt mereu sub influența factorilor sociali

- **factorii informaționali** care presupun crearea unui sistem informațional care ar extinde comunicarea și informația și ar influența creșterea necesității de informație, instituțiile informative deținând un loc special în diseminarea informației.
- **factorii psihologici** (intelectuali și afectivi) cu influențe asupra utilizării corecte a mesajelor informaționale, evitarea poluării informaționale (informații irelevante);
- **factorii de management** cu funcția de organizare, de conducere pentru a asigura o activitate eficientă organizațiilor, instituțiilor. Se impune managementul calității care cuprinde o cultură a calității cu accent pe îmbunătățirea performanțelor;
- **factorii personali** care definesc persoana sub aspectele aptitudinale, atitudinale și spirituale, nivelul cărora trebuie dezvoltate continuu

Bibliografia este primul cod în sfera cercetării (T. Vianu)

- ❑ **Varietatea lucrărilor bibliografice și-au adus aport considerabil la progresul culturii.**
- ❑ **Utilizatorii de informație beneficiază de posibilități uimitoare în dezvoltare: documente pentru educație, carieră profesională, dezvoltare individuală...**
- ❑ **În elaborarea lucrărilor bibliografice se ține cont de toate preferințele, predilecțiile omului.**
- ❑ **De exemplu, bibliografiile de recomandare a literaturii prezintă o selecție calitativă de documente cu tematică actuală, cu un puternic caracter de popularizare de la care pot porni și cercetările științifice, progresul profesional, formarea personală.**

Contextul socio-cultural impune realizarea aspectului funcțional al bibliografiei – asigurarea cu informație a diverselor categorii de utilizatori în dependență de realitate și necesități.

În dezvoltarea sa milenară, bibliografia și-a diversificat tipologia, criteriile fiind variate: dependență de scop: națională, științifică, de recomandare;

**conținut: universală, specializată, etnografică, tematică;
criteriul cronologic: curentă, retrospectivă**

- **Menționăm, în mod special importanța referințelor bibliografice și a trimiterilor prezente în lucrările științifice, care scot în prim plan, ca regulă, cele mai ilustre rezultate ale cercetărilor științifice la anumite teme, probleme. Referințele în cauză vorbesc despre profunzimea cercetării, cultura cercetătorului.**
- **În contextul cultural un loc deosebit deține bibliografia națională, componentă a memoriei naționale, care identifică și înregistrează toate documentele editate într-o țară sau alta, cu o evidentă rezonanță internațională. Bibliografia națională își ia începutul în sec XVI sub influența mai multor factori social: apariția statelor noi, editarea vertiginoasă a cărților în multe limbi.**
- **Bibliografia națională comunică întregii lumi documente despre realizările țărilor în toate domeniile de activitate umană.**
- **Menține în timp spiritualitatea unui neam.**
- **În elaborarea bibliografiilor naționale predomină criteriul cronologic, relevându-se bibliografiile naționale curente și retrospective.**
- **În studierea istoriei culturii un rol aparte revin bibliografiilor retrospective, care pun în lumină documente despre:**

- ❑ Bibliografia Națională a Moldovei (BNM) își ia startul în anul 1950 cu cronică cărților și a articolelor din reviste și ziare
- ❑ Informația în Bibliografia Națională a Moldovei contemporane este structurată conform compartimentelor CZU cu următoarele compartimente:
  - ❑ Cronică cărții cu informație despre literatura științifică (monografii în mare parte, culegeri colective, anale...), literatură de popularizare (broșuri, antologii, culegeri), beletristică, opere de referință, ghiduri...
  - ❑ Cronică documentelor de muzică tipărită (1973) cu informație despre toate genurile muzicale;
  - ❑ Cronică documentelor grafice (1973) cu informație despre toate varietățile de publicații de artă plastică;
  - ❑ Cronică bibliografiei de bibliografii (metabibliografia) cu informație despre bibliografiile de amploare;
  - ❑ Cronică recenziilor (1963) cu date despre recenziile la cărți publicate în seriale;
  - ❑ Cronică resurselor electronice (2006) cu informație despre datele deschise, programe, resurse audiovizuale
  - ❑ Cronică articolelor de revistă (1958)
  - ❑ Cronică articolelor de gazetă (1958).

Bibliografia Națională este mereu în centrul atenției agențiilor bibliografice internaționale. Se elaborează diverse documente, directive, se promovează întruniri internaționale cu obiectul de discuție – bibliografia națională

Noile tehnologii informaționale

- Au modificat radical câmpul comunicațional al bibliografiei ea obținând noi sensuri, noi interpretări în concordanță cu diversitatea contextelor teoretice, creându-și noi configurații de existență,
- dar păstrând funcția ei esențială, cea de intermediar între informație și om, concretizată în identificarea și prelucrarea documentelor

Bibliografia în contextul culturii

- Obligă a supune discuției noțiunea de cultură bibliografică (constituent al culturii informației), precum și activitățile de formare ale acestei culturi, instrument garantat în utilizarea informației spre noi realizări.
- Cultura informațională reprezintă o totalitate de valori informațional-culturale care cuprinde un sistem întreg de tehnologii informaționale (inclusiv și tradiționale), instituții care asigură formarea culturii informaționale și însăși omul ca purtător al acestei culturi

Cultura bibliografică

- Realizează mai multe funcții în societate: comunicativă, lexicală, etică, juridică, metodologică, de dezvoltare a gândirii, a diverselor concepte
- Fără o cultură bibliografică avansată, bine asimilată, administrarea informației este imposibilă.
- Cultura bibliografică formează și atitudini creative de evaluare a informației, contribuie și la educarea personalităților cugetătoare, apte de conviețuire în societatea contemporană.

Noile tehnologii informaționale au modificat radical câmpul comunicațional al bibliografiei

Bibliografia obține noi sensuri, noi interpretări în concordanță cu diversitatea contextelor teoretice, creându-și noi configurații de existență

Păstrându-și funcția esențială, cea de intermediar între informație și om, concretizată în identificarea și prelucrarea documentelor

Obiectul de cercetare „Bibliografia în contextul culturii” obligă a supune discuției noțiunea de cultură bibliografică (constituent al culturii informației), precum și activitățile de formare ale acestei culturi, instrument garantat în utilizarea informației spre noi realizări

Cultura informațională reprezintă o totalitate de valori informațional-culturale care cuprinde un sistem întreg de tehnologii informaționale (inclusiv și tradiționale), instituții care asigură formarea culturii informaționale și însăși omul ca purtător al acestei culturi

Cultura bibliografică realizează mai multe funcții în societate: comunicativă, lexicală, etică, juridică, metodologică, de dezvoltare a gândirii, a diverselor concepte...

Cultura bibliografică, ca fenomen al culturii, a influențat oricând și oriunde succesul social și profesional al omului. Ea își are istoria sa de secole, în care publicațiile tipărite dominau în păstrarea și căutarea informației. Ultimele decenii, marcate de o revoluție informațională necunoscută pînă acuma, au schimbat radical formele de păstrare și transmitere a informației

Profesoara universitară Zenovia NICULESCU consideră că „cultura bibliografică, prin limbaje proprii, contribuie la circulația valorilor, deschide noi posibilități de înțelegere, construiește punți de legătură între diferite culturi, între cititor și memoria umanității”.

În caz contrar, spune **Ion STOICA**, „Absența unei culturi informaționale solide, achiziționată sistematic, pune utilizatorul într-o reală dificultate în raporturile lui cu structurile infodocumentare.

Cheia în societatea cunoașterii care deschide toate ușile este informația. Pentru a deține informația este necesară o cultură a ei, care trebuie formată și menținută la nivel tot timpul

Etaple esențiale ale unei culturi a informației bine cunoscute rămân a fi actuale cu unele completări și în epoca progresului informațional contemporan și includ în sine: priceperi și deprinderi de exprimare corectă a necesităților informaționale; priceperi și deprinderi de a căuta informația necesară în masivul informațional contemporan prin cunoașterea ofertelor info-documentare, a resurselor de referințe;

Cunoașterea posibilităților unei biblioteci științifice în oferirea serviciilor informaționale și de referințe; aptitudini de a accesa, evalua, prelucra și utiliza creativ informația selectată, de a exclude cea banală, neînsemnată; competențe de prezentare a referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare la lucrări științifice, teze de an, licență/master conform standardului SM ISO 690:2022 Informare și documentare. Reguli pentru prezentarea referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare (utilizarea informației în limitele eticii și legalității).

Etapele esențiale ale unei culturi a informației rămân a fi actuale cu unele completări și în epoca progresului informațional contemporan și includ în sine:

Priceperi și deprinderi de exprimare corectă a necesităților informaționale;

priceperi și deprinderi de a căuta informația necesară în masivul informațional contemporan prin cunoașterea ofertelor info-documentare, a resurselor de referințe;

cunoașterea posibilităților unei biblioteci științifice în oferirea serviciilor informaționale și de referințe;

Aptitudini de a accesa, evalua, prelucra și utiliza creativ informația selectată, de a exclude cea banală, neînsemnată;

competențe de prezentare a referințelor bibliografice și citarea resurselor de informare la lucrări științifice, teze de an, licență/master conform standardului SM ISO 690:2022

cunoașterea materialului legislativ și aspectelor cu referire la plagiat (utilizarea informației în limitele eticii și legalității);

Cultura informației cea contemporană înregistrează un nou tip de cultură, cea electronică

Se impune o trecere de la cultura informației la cultura mediacomunicațională, care, desigur, păstrează și structurile tradiționale.

Savanții-bibliologi cercetează viitorul bibliografiei, fixând locul ei în noua cultură. Cultura digitală pare a neglija moștenirea culturală, dar în realitate nu e chiar așa.

O cultură bibliografică perfectă permite cercetătorului repede și corect să rezolve problemele documentării, creându-i și o situație de „confort informațional”.

Descoperirile științifice, inovațiile tehnice devin efective atunci când sunt asimilate de cultura socială.

Formarea unui cercetător cu deprinderi și cunoștințe de comportare adecvată cu orice gen de informație, la toate etapele de activitate, presupune o cultură informațională profesională ridicată, cu un ansamblu de valori și scopuri, interese și necesități.

Orice proces de cercetare creativă presupune noi informații, noi produse.

Cultura informației devine parte componentă a facturii sociale, imprimându-i omului noi schimbări în aspirațiile politice, economice, sociale, spirituale

Instrumentul de documentare este cercetarea bibliografică, care permite cercetătorului să studieze, să determine punctele forte și slabe ale rezultatelor anterioare în domeniu: concluziile, problemele nerezolvate, sau greșit interpretate, identificarea problemelor posibil de soluționat.

CONCLUZII

- ❖ Cultura bibliografică este un suport indispensabil și în menținerea legăturilor cu domenii adiacente de cercetare
- ❖ Formarea culturii informației în instituțiile superioare de învățământ a fost și este obiect de cercetare, de discuție, modalitățile de formare fiind variate.
- ❖ Pentru a corespunde cerințelor și provocărilor secolului XXI, bibliotecile trebuie să introducă elemente de inovație continuă la nivel de produs (servicii).
- ❖ Bibliotecarii sunt persoanele care posedă competențe profesionale și de comunicare, venind în ajutorul utilizatorilor, ori de câte ori aceștia au nevoie, ghidându-i în munca independentă și convingându-i că important este „a ști de ce să înveți” și „a ști cum să înveți”.
- ❖ Unde este cultură, este și bibliografie, fără carte, bibliografie nu poate fi cultură impresionantă. Valoarea cunoștințelor prezentate în documente, prelucrarea lor bibliografică, elaborarea bibliografiilor este de o importanță colosală în societatea informațională și a cunoașterii.
  - ❖ **Concluzionăm că *BIBLIOGRAFIA ESTE ARTA DE A GUVERNA CĂRȚILE!***

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. *Cultură*. Online [2024-03-27]. Wikipedia (distribuitor). Fundația Wikimedia. Disponibil: <https://ro.wikipedia.org/wiki/Cultur%C4%83> [citată 2024-03-28].
2. *Cultură și comunicare. Abordări semiotice și comunicaționale ale culturii*. Online [2013-07-24]. Disponibil: <https://wordpress.com/2013/07/24/7-cultura-si-comunicare/> [citată 2024-03-29].
3. STOICA, ION. *Informație și cultură*. București: Tehnica, 1997, pp. 49-50. ISBN 973-31-1097-3.
4. БОХРЫШЕВА, М. Г. *Библиография в системе культуры*. Самара, 1993, p. 61.
5. MOLDOVEANU, Ioan. Primele tipografii din Principatele Române. *Ziarul Lumina*. Online. 2016-01-14. Disponibil: <https://ziarulumina.ro/actualitate-religioasa/primele-tipografii-din-principatele-romane.html/> [citată 2024-03-25].
6. NICULESCU, Zenovia. *Bibliografii speciale: curs universitar*. București: Asociația Bibliotecarilor din Bibliotecile Publice din România, 1999, p. 28. ISBN 973-0-00959-7.
7. STOICA, Ion. *Criză în structurile infodocumentare*. București: Ex-Ponto, 2011, p. 91. ISBN 973-8227-08-9.
8. DRĂGĂNESCU, Mihai. *Cultura și societatea cunoașterii*. PDF. Online. Disponibil: <https://www.racai.ro/media/CULTURASC.pdf> [citată 2024-03-25].
9. STOICA, Ion. *Scurtă introducere la o enciclopedie a cunoașterii*. Constanța: Ex Ponto, 2010, p. 21. ISBN 978-973-644-948-2.

Mulțumesc!

Anna NAGHERNEAC, ana.nagerneac@gmail.com
Elena SCURTU, elenagrama@list.ru